

JOANDOMÈNEC ROS

«L'UCE encara té sentit bastants anys després d'acabar el franquisme»

Joandomènec Ros i Aragonès (Barcelona, 1946) és president de l'Institut d'Estudis Catalans. També ha presidit per vuitena vegada l'equip rector de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). La setmana passada se'n va celebrar la 47a edició a Prada de Conflent, a la Catalunya Nord. S'hi van reunir més d'un miler d'alumnes i de 140 professors. A les portes del mig segle de vida, el seu llegat és molt important.

Entrevista de Nicolás Tomás

Fa uns mesos va haver-hi una polèmica per la designació del nou rector. Es va acabar imposant vostè. Què va passar?

—Per primera vegada en molts anys, en lloc d'un candidat, de continuació o nou, en teníem dos. I el patronat estava tan dividit que, en les dues primeres votacions, l'un va obtenir 15 vots i l'altre, 14. El problema no va ser aquest, sinó que algunes delegacions de vot -no tots els patrons hi van assistir- eren incorrectes. Per desempatar vaig decidir que ja era massa tard per continuar amb aquesta comèdia. Aquest any, i només aquest any, vaig assumir la responsabilitat d'organitzar-ho.

—Vostè no era ni candidat.

—És una situació excepcional que espero que no es torni a donar. L'UCE ja té prou problemes de tipus econòmic i organitzatiu perquè, a més, n'hi hagi a l'hora d'escollir-ne el rector. Un dels acords que es va prendre en l'última reunió és que el proper candidat ha de ser de consens. Espero que això ho solucioni. Jo no m'hi tornaré a presentar. Prou maldecaps tinc com a president de l'Institut d'Estudis Catalans i com a president de la fundació de l'UCE.

—Com han encarat l'edició d'enguany?

—De manera no gaire diferent d'altres anys, en el sentit que hi ha una part que són activitats tradicionals de l'UCE. No vol dir que siguin les mateixes, però sempre es donen. Cursos sobre literatura, llengua, història... Sempre tenen un

públic interessat. A part d'això, hi ha una altra part que té a veure amb aspectes de l'actualitat. Enguany no podíem passar per alt ni les eleccions del 27 de setembre, ni la nova Constitució que pot tenir una república catalana, ni com seria l'economia d'una Catalunya independent.

Aquest any també hem organitzat una taula rodona sobre els municipis i l'educació. Hi han vingut una dotzena d'alcaldes i alcaldesses de tots els Països Catalans de diferents colors polítics... Bé, amb un biaix cap a l'esquerra. És interessant que parlin dels seus problemes i comparem com enfoquen aquests aspectes.

—El 27-S hi està molt present.

—És lògic. L'any passat, el dret a decidir, el 9-N, la Via Catalana i tot això també hi era. És natural perquè aquesta és l'actualitat política i nacional. També és interessant com es veu el procés i una possible independència de Catalunya des del País Valencià, des de les Illes i des de la Catalunya del Nord. És bo que se sàpiga que no estem sols, sinó que des d'altres llocs tenen una opinió sobre com ha de ser i perspectives sobre el que pot passar.

—En un dels actes hi van participar Ramon Espadaler per Unió, Antonio Baños per la CUP, Lluís Rabell per Catalunya Sí que es Pot... Hi van convidar tots els candidats?

—Sí. Per Junts pel Sí no hi va poder venir Raül Romeva per problemes d'agenda, i el va substituir Toni Comín. Però, naturalment, són els candidats

que tenen alguna cosa a dir. Com és lògic, no vam convidar ni gent de Ciutadans ni gent del Partit Popular, perquè ni vindrien ni ens interessa massa el que ens puguin explicar, que ja ho coneixem.

—Però sí que és significativa la presència de Lluís Rabell i Ramon Espadaler, que no són pròpiament del bloc independentista.

—L'UCE sempre ha convidat persones que puguin dir coses sobre economia, llengua, història o el que sigui. Per exemple, durant molts anys hem convidat i han vingut directors generals i fins i tot algun conseller de les Illes que era del PP. Però és que el PP de les Illes fins a aquesta legislatura era un PP més racional, més normal per dir-ho d'alguna manera. Han vingut directors generals de Cultura amb un discurs que no era diferent del d'Esquerra o Convergència. Però ara ni se'ns acut convidar-los, perquè no vindrien o ens engegarien. Ja ens convé que vingui gent com Lluís Rabell, tant pel públic com per les qüestions que es tracten. El cas d'Unió és diferent perquè darrerament s'ha desmarcat. Però Espadaler ha vingut moltes vegades i tindrà coses a dir que ens interessin.

—Què representa l'UCE per a la cultura catalana?

—Tres coses bàsiques que no han canviat. En primer lloc, un espai de llibertat en un entorn fa-

vorable on es pot parlar de tot. Al País Valencià i les Illes fins fa quatre dies tenien problemes per parlar de segons què. En temps de Franco era l'únic lloc on es podien fer aquest tipus d'activitats.

En segon lloc, és una universitat d'estiu, però una universitat. Els programes són equivalents a altres universitats d'estiu. Tenim cursos sobre la llum, sobre el sincrotró Alba, sobre les obres mestres de l'art català, sobre l'assistència sanitària...

Finalment, durant els dies de l'UCE, es troben alumnes i professors que vénen de tots els Països Catalans. Conviuen i veuen que tenen els mateixos problemes i anhels, que parlen amb accents diferents però en català. Estem dividits en quatre estats, amb règims polítics diferents, però ens uneix una mateixa cultura, una mateixa llengua i uns anhels similars. És cert que tenim un cert biaix. Tenim gent que va d'una dreta moderada fins a l'esquerra. Ens falta la dreta, però ni ganes. Ja està bé que ens falti.

—En certa manera la UCE és un dels pocs espais que ajuda a articular la idea dels Països Catalans?

—Sí. I això no és fàcil. Els Països Catalans són una cosa que tots entenem com a països que comparteixen una mateixa llengua i cultura. No la llufa que de vegades se li penja, que és la manera →

VORA CINQUANTA ANYS D'UCE.

Des del 1968 s'ha celebrat cada any la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent, a la Catalunya Nord, amb professors i alumnes de tots els Països Catalans.

→ com Catalunya vol expansionar-se. Com que els Països Catalans són una entitat de tipus lingüístic i cultural, fem com els francesos que parlen de francofonia o els portuguesos, que parlen de lusofonia. Parlem de catalanofonia, així no hi ha possibilitat d'embolicar-se.

I després hi ha una altra cosa. Per nosaltres és clar que Andorra forma part dels Països Catalans, però pels andorrans no. Entenen que Andorra és diferent. El que no podem fer és anar trepitjant l'ull de poll als uns i als altres. Si el nom molesta, a mi ja m'està bé oblidar-lo. Si algú interpreta que és un terme de tipus polític, sobre el pancatalanisme i les ànsies d'ocupar territori, deixem-ho córrer. Però com que no és això, a mi ja m'està bé.

—Més enllà de Catalunya, ha arribat prou gent de la resta de territoris?

—Sí, tant de professors com d'alumnes sempre hi ha hagut una aportació important. Durant molts anys va venir molta gent del País Valencià i després de les Illes. Aquest any hem tornat a tenir molts valencians. De la Catalunya Nord potser tenim algun dèficit, ens agradaria que vingués més gent. Per la raó que sigui no hi són en proporció, com tampoc d'Andorra. Però també tenim gent de la Franja i la representació de l'Alguer sempre és molt important.

—Quina aportació fa al procés sobiranista?

—Segurament és petita, però aquest és un espai on sempre s'ha pogut parlar de tot. Recordo que fa uns anys el debat era sobre com havia de ser l'Estatut. Diferents

representants de partits van aportar-hi les seves idees. Segur que alguna cosa va sortir d'aquí. Es discuteixen certes coses i es fan previsions de futur, algunes molt agosarades i d'altres més realistes. Estic convençut que els polítics que passen per aquí no només hi vénen a explicar la seva visió de la jugada, sinó també a escoltar.

—S'estudia la possibilitat de fer una UCE tot l'any?

«Com que els francesos parlen de francofonia, parlem de catalanofonia»

—Ja ho estem fent de mica en mica. Dins les nostres possibilitats, ho estem intentant i té un resultat molt bo per ara. Vam veure que l'esforç que representava muntar durant vuit dies aquesta moguda era molt gran. Amb molt poc esforç més podríem fer el mateix en altres llocs. Hem organitzat cursos a Barcelona, a Vic, a Blanes... Ens costa força perquè som una entitat petita que, a més a més, depèn dels ingressos que ens vulguin donar la Generalitat, les diputacions i alguns ajuntaments.

Un dels resultats menys visibles de l'UCE és el Centre Pau Casals, a Prada.

És un alberg que va ser inaugurat l'abril passat gràcies a diners de projectes transfronterers de la Unió Europea. La idea és que, durant el curs escolar, estudiants de secundària i batxillerat de diferents punts dels Països Catalans puguin trobar-se, visitar la zona, rebre seminaris i cursos sobre natura i sostenibilitat... Això funcionarà durant tot l'any.

—A les portes del mig segle, el llegat deu ser molt gran.

—Sí, l'UCE té una tradició i un llegat que es va transmetent. Hem de ser conscients de la responsabilitat de dur endavant aquest llegat i sobretot ser conscients que això encara és necessari. Alguna vegada em diuen que l'UCE va néixer l'any 1968, en ple franquisme, però que després ja no té sentit. Si seguim aquí és perquè l'UCE encara té sentit bastants anys després d'acabar el franquisme. La prova és que l'assistència és bona. És un llegat que no es pot perdre i que cal mantenir.

—L'esperit és el mateix que quan va nàixer sota la dictadura?

—Ha canviat força. Però han tornat a sortir amenaces, per les raons que siguin. Les condicions de l'entorn, però les amenaces no. Només cal pensar en tot el moviment per l'educació a les Illes contra el Govern de Bauzá, les entitats valencianes contra la política de la Generalitat o el disbarat del LAPAO a la Franja, que només feia que complicar les coses. Les condicions han variat, els enemics i les condicions negatives no són els mateixos, però les amenaces a la llengua i la cultura continuen. Ho veiem cada dia.

—Enguany han reivindicat i homenatjat Ovidi Montllor i Enric Morera, que ens van deixar ja fa uns quants anys. Avui trobarien un país irreconeixible?

—En el cas d'Enric Morera, sí, perquè ja fa més de setanta anys de la seva mort. En el cas d'Ovidi Montllor, imagino que per un cantó veuria que algunes crítiques agres que ell feia en les seves cançons potser avui no tenen sentit, però altres sí. Fins a l'any passat encara no es va poder fer un homenatge a Ovidi Montllor al seu país. Algunes coses sí que han canviat i força, però d'altres no. Hi ha una mala tradició que es manté i per això l'UCE continua sent necessària. Si la situació fos d'un canvi copernicà, que canviessin tant les coses que no tingués sentit continuar lluitant, ja ho hauríem vist. •